

ПРОГРАМ РАДА
ISS/KS G045
Гума и производи од гуме

Овај Програм рада донет је на седници Комисије која је одржана 24.09.2013. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној 13. маја 2014. године.

Увод

Предмет рада Комисије за стандарде и сродна документа KS G045, *Гума и производи од гуме* (у даљем тексту: Комисија KS G045), обухвата стандардизацију терминологије, метода испитивања и спецификација за гуму у било ком облику, производе од гуме (укључујући њихова мерна одступања) и важнијих ингредијената смесе за гуму. Поред тога, стандардизацијом су обухваћене спецификације и методе испитивања производа од гуме, као што су: црева и црева са прикључцима, заптивке, флексибилни целуларни материјали, тканине са полимерном превлаком и еластомерне заптивке за спојеве на цевоводима и други производи од гуме.

Комисија за стандарде KS G045 прати рад следећих техничких комитета Европског комитета за стандардизацију (CEN):

- CEN/TC 108, *Заптивни материјали и мазива за апарате и опрему за гас;*
- CEN/TC 208, *Еластомерне заптивке за спојеве на цевоводима;*
- CEN/TC 218, *Гумена и пластична црева и црева са прикључцима;*
- CEN/SS N06, *Гума.*

Комисија KS G045 такође прати рад међународног Техничког комитета ISO/TC 45, *Гума и производи од гуме*. Поткомитети који се налазе у склопу овог међународног Техничког комитета су: ISO/TC 45/SC 1, *Црева (гумена и пластична)*, ISO/TC 45/SC 2, *Методе испитивања и анализе*, ISO/TC 45/SC 3, *Сирови материјали (укључујући латекс) за употребу у индустрији гуме*, ISO/TC 45/SC 4, *Производи (осим црева)*.

Комисија KS G045 основана је још крајем педесетих година прошлог века и у периоду развоја и јачања гумарске индустрије она је пружала техничку подршку објављивањем стандарда на српском језику, који су углавном настали преузимањем међународних стандарда. Ова комисија је континуирано радила до 2007. године, од када је миловала све до иновирања састава 2011. године. Економска криза, приватизације и транзиција значајно су погоршали стање у гумарској индустрији, што се делимично одразило и на рад Комисије за доношење стандарда. У периоду развоја гумарске индустрије, Комисија је имала двадесетак чланова, док се данас тај број свео на пет чланова. На основу члана 49. став 1. тачка 14, Статута Института за стандардизацију Србије („Службени гласник РС”, број 06/2011), а у вези са одлуком Стручног савета за опште области стандардизације бр. 287/79-20-02/2012 од 09. фебруара 2012. године, директор Института за стандардизацију Србије донео је решење за образовање Комисије за стандарде и сродне документе KS G045, *Гума и производи од гуме*.

Комисија KS G045 је образована ради:

- доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са Интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт);
- обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовања у изradi и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- других послова које предложи надлежни стручни савет.

Комисија KS G045 има задатак да доноси потребне одлуке и обавља послове у вези са преузимањем свих европских стандарда и сродних докумената из надлежности техничких комитета CEN/TC 108, CEN/TC 208, CEN/TC 218 и CEN/SS N06 Европског комитета за стандардизацију (CEN).

У случају оправдане потребе, за предмете стандардизације из области рада Комисије за стандарде за које не постоје европски стандарди и сродни документи, и не предстоји њихово доношење, комисија за стандарде може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената, а уколико ни они не постоје, може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

1 Пословно окружење

1 Опште

Доношење националних стандарда у свим областима стандардизације од изузетног је значаја због елиминисања баријера у трговини између европских земаља и Србије зарад обостране користи (и корисника и произвођача и државних институција), као и због смањења цена производа применом хармонизованих стандарда и спецификација и унификације производа. Потребне на тржишту диктирају неопходност преузимања стандарда у национални систем стандардизације. Продаја лоших или небезбедних производа може озбиљно угрозити углед производних организација, тако да је у интересу произвођача да постоје признати и прихваћени међународни/европски стандарди. Због свега тога, Комисија KS G045 израђује и доноси националне стандарде углавном према програму комитета CEN/TC 108, CEN/TC 208, CEN/TC 218 и CEN/SS N06.

Најважнији економски, технички, законодавни, правни, политички и друштвени индикатори који описују пословно окружење у индустријском сектору, производе, материјале и друге посебне области стандардизације које су у вези са предметом рада ове комисије и могу имати значајан утицај на процес доношења стандарда, детаљно су обрађени у даљем тексту.

Политички и правни индикатори:

Како би се извршила стандардизација производа од гуме, морају се поштовати одређене директиве. У Европи то су:

- Council Directive 93/38/ЕЕС, од 14.06.1993. године, којом су прописане процедуре из области водопривреде, енергетике, саобраћаја и телекомуникација;
- Council Directive 89/106/ЕЕС, од 21.12.1988. године, којом се усклађују закони, прописи и административне одредбе држава чланица у вези са грађевинским производима;
- Pressure Equipment Directive (PED), која се односи на захтеве за опрему која се користи под притиском.

У Србији, гума и производи од гуме спадају у хемикалије на које се примењује Закон о хемикалијама („Сл. гласник РС“, 36/2009, 88/2010 и 93/2012), са подзаконским актом, *Правилником о начину и поступку управљања отпадним гумама* („Сл. гласник РС“, број 104/09). Уопштено, концепт нове индустријске политике Србије тренутно је оријентисан ка извозној конкурентности индустријских производа, при чему је усмерен на процес конзистентног спровођења структурних реформи и усклађивања. Предвиђа се да ће се процес одвијати у три фазе: 1) ревитализација и обнова, 2) реструктурирање и реинжењеринг, који подразумевају технолошку модернизацију извозних области, 3) развој и конкурентност, промена технолошког профила индустрије, односно промена тежишта индустријске производње из доминантно нискотехнолошке области ка области високих технологија (*Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011. до 2020. године*, „Сл. гласник РС“, бр. 55/05, 71/05 – Исправка, 101/07, 65/08 и 16/11). Када је реч о стандардизацији у нашој земљи евидентно је да су економска криза, приватизација и транзиција значајно погоршале стање у гумарској индустрији, што се значајно одразило и на рад Комисије за доношење стандарда. Рад Комисије се интензивирао услед потребе за преузимањем европских стандарда у националну стандардизацију ради испуњења захтева за придруживање ЕУ, а не због реалних потреба индустрије. Усвојени су европски стандарди за производе од гуме: гумена црева, црева са прикључцима, заптивке и друго, при чему су замењени национални стандарди. Анализа постојеће законске регулативе показује да постоји потреба за доношењем нових правних решења која ће бити у складу са законима Европске уније. Прилагођавање пословању у оквиру Европске уније вероватно неће одмах имати позитивне ефекте у привреди, због трошкова реформе правног система и подизања нивоа техничке опремљености у привреди, али ови трошкови се могу посматрати као инвестиција која ће у дужем периоду резултирати значајним привредним растом и повећањем животног стандарда грађана Србије. Усаглашавањем са европским стандардима омогућава се већа конкурентност домаће привреде на европском тржишту, а применом хармонизованих стандарда омогућава се испуњавање здравствених и безбедносних услова, као и оних за заштиту животне средине.

Економски индикатори:

Постоји могућност настанка великих трошкова у индустрији ако спецификатори и регулатори инсистирају на производима највише безбедносне класе, иако анализа ризика показује да то није неопходно. Преузимање европске регулативе у националну, свакако ће довести до промена на нашем тржишту и индиректно обавезати произвођаче да примењују усвојене стандарде. Нови стандарди диктирају одређени ниво квалитета производа, што у будућности може да доведе и до повећаних трошкова. Према анализи домаће понуде и потражње производа од гуме и пластике у периоду 2007/2008, може се закључити да се домаћом понудом задовољава преко половине домаће потражње (*Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011. до 2020. године*, „Сл. гласник РС“, бр. 55/05, 71/05 – Исправка, 101/07, 65/08 и 16/11), док индустријску производњу

Србије у транзиционом периоду 2001–2009. године карактерише: технолошко-економско заостајање већине капацитета, незадовољавајући ниво квалитета производа и услуга у односу на светске стандарде, висок увоз, низак ниво маркетинг менаџмента и управљања производњом, вишкови радне снаге, ишчекивања у вези са приватизацијом, недостатак директних страних инвестиција итд. Такође, транзиционо раздобље карактерише двоструко бржи раст увоза од извоза, што значи да је континуирано била присутна знатна супституција домаће производње иностраном. Знатно повећање увоза настало је као последица високе јавне потрошње, раста личне потрошње, уз истовремени мали раст производње робе намењене извозу. Раст јавне и личне потрошње се заснивао на задуживању у иностранству и домаћем тржишту, при чему је дошло до повећања увоза робе и услуга (раст увоза у 2008. години у односу на 2001. годину износи преко два пута). Таква кретања потврђују чињеницу да снажан раст укупне потражње није био искоришћен за повећање домаће производње, али и ова кретања су заустављена 2009. године када је светска финансијска и економска криза проузроковала пад домаће и иностране потражње. У том контексту, кретања у индустрији Србије су слична кретањима у Европској унији. У наведеном документу се констатује да је ситуација код нас специфична с обзиром на то да у претходном раздобљу (добре конјунктуре на светском тржишту 2004–2007. године) није довршено реструктурирање привреде. Тако је индустрија, посебно прерађивачка, па и гумарска, дочекала кризу углавном с ниским нивом конкурентности и ефикасности пословања, уз повећану неликвидност, континуирани пад запослености и све мањи број производа за извоз.

Технички индикатори:

Доношењем стандарда који имају тачно одређене захтеве за својства финалних производа спречава се произвољна производња, што омогућава будућа техничка побољшања производа и иновације процеса производње. Свакако се очекује да ће доношење стандарда за гуму и производе од гуме, који су у потпуности усаглашени са европским и међународним стандардима, омогућити техничка побољшања производа и иновације процеса производње. Питање је само када ће се та побољшања уочити.

Друштвени индикатори:

Европски стандарди израђени су према доследним спецификацијама, при чему је безбедност при употреби један од основних параметара којима се мора посветити посебна пажња, што корисницима/потрошачима даје осећај сигурности и поверења. Усвајањем европских стандарда који у свом саставу имају аспекте безбедности, и наши корисници стичу поверење у примену тих стандарда.

Индикатори међународне трговине и стандардизације:

Без европских спецификација, свака земља чланица ЕУ оправдано би захтевала испитивање при увозу и одобрење у складу са националним захтевима. Са повећањем производње, повећавала би се и трговина (увоз–извоз) што би значило и више испитивања. Уколико се примењују стандарди нема потребе за оваквим испитивањима, јер су производи у свим државама унифицирани. На тај начин, на годишњем нивоу се уштеди неколико милиона евра. Трговина производима који нису по стандардима оставља озбиљне последице које се потенцијално могу одразити на здравље и

безбедност потрошача, али и на околину. Јака комерцијална конкуренција приморава озбиљне произвођаче да поштују одређене спецификације како би задовољили потребе тржишта.

1.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Доступност међународних и/или европских стандарда значи да произвођачи у свим земљама света користе исте методе које дају поновљиве резултате. Ако производи испуњавају прихваћене међународне и/или европске стандарде, онда постоји минимална потреба за испитивањима у појединим земљама, што смањује специфичне трошкове набавке.

Укупна вредност на светском тржишту гумених и пластичних црева износи 2,3 милијарде евра, а производња је подељена на више мањих произвођача, при чему ниједан од њих не покрива више од 10 % укупног тржишта. Приближно 20 % светског тржишта чини Европа. Индустрија која у Европи производи заптивне материјале, заптивке и спојнице, на годишњем нивоу произведе количине у вредности од 270 милиона евра. Ову индустрију чине мала и средња предузећа, која врло блиско сарађују са произвођачима цеви. Најчешће произвођачи цеви откупљују заптивне материјале, израде коначни производ, а затим га пласирају на тржиште.

Према статистичким подацима Републичког завода за статистику Републике Србије, из 2011. године, укупна производња производа од гуме, не рачунајући гуме за возила, износила је 7 333 t, док је преостале залихе чинило 427 t, а производња синтетичког каучука у примарним облицима, износила је 24 387 t, док је количина преосталих залиха била 781 t. У табели 1 представљени су индекси индустријске производње за производе од гуме и пластике, у периоду од 2007. до 2011. године.

Табела 1 – Индекси индустријске производње за производе од гуме и пластике

Претходна година = 100

Година	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Индекс	107,8	100,6	80,9	100,8	98,1

У Србији постоји укупно 571 предузеће које се бави производњом производа од гуме и пластике, што чини 4,2 % од укупног броја предузећа у Србији. Уколико посматрамо предузећа по броју запослених, највећи проценат произвођача гуме чине мала предузећа која имају највише 9 запослених.

У табели 2 представљени су статистички подаци за извоз и увоз производа од гуме и пластике за 2011. годину и период од јануара до септембра 2012. године.

Табела 2 – Извоз и увоз производа од гуме и пластике

У милијардама РСД

	Извоз	Увоз	Удео у укупном извозу у %	Удео у укупном увозу у %	Салдо
2011	42,0	31,7	6,6	3,0	10,3
2012	52,3	39,2	7,2	3,2	13,0

2 Очекиване користи од рада Комисије

Основне користи које се очекују од рада Комисије KS G045 јесу следеће:

- доношење националних стандарда за методе испитивања, који су идентични са европским и/или међународним стандардима, чиме се обезбеђује ефикасан алат за проверу испуњености услова утврђених у законима и/или прописима донетим на међународном, регионалном или националном нивоу;
- применом националних стандарда за методе испитивања, који су усаглашени са европским и/или међународним стандардима, обезбеђује се упоредивост резултата испитивања и њихово признавање;
- пружање подршке надлежним министарствима у постојећим активностима на хармонизацији националне регулативе са европском регулативом, обезбеђивањем националних стандарда усаглашених са европским и/или међународним стандардима;
- очекивано смањење трошкова применом стандарда;
- заштита потрошача;
- уклањање препрека у трговини производима од гуме;
- представљање и заступање националних интереса у поступку доношења међународних и европских стандарда.

Стандарди које је донео CEN/TC 208, а који су преузети као српски стандарди, хармонизовани су у складу са Директивом о грађевинским производима 89/106/ЕЕС.

3 Учешће у раду Комисија

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду Комисије KS G045, како би непосредно и равномерно били заступљени интереси и потребе свих релевантних страна.

Стране заинтересоване за тржиште гуме и производа од гуме јесу следеће:

- произвођачи гуме и производа од гуме;
- произвођачи цеви;
- грађевинске организације које се баве хидроизолацијом, облагањом кровова, подова и градњом уопште;
- научне установе (факултети, институти);
- друштво инжењера пластичара и гумара;

- органи државне управе, као што је Министарство грађевинарства и урбанизма;
- лабораторије.

4 Циљеви и стратегије за остваривање циљева

4.1 Утврђени циљеви Комисије

Комисија KS G045 има следеће циљеве:

- доношење националних стандарда и сродних докумената из области рада Комисије KS G045 преузимањем актуелних издања одговарајућих европских и/или међународних стандарда и сродних докумената, при чему је преузимање хармонизованих европских стандарда приоритетни задатак;
- повећање броја националних стандарда из области рада Комисије KS G045, који настају преузимањем европских и/или међународних стандарда методом преводњења на српски језик, или барем одржавање постојећег броја националних стандарда на српском језику;
- побољшавање и осавремењивање постојећих изворних националних стандарда, узимајући у обзир интерна правила стандардизације³⁾, одговарајуће међународне споразуме, националну регулативу, као и постојеће потребе заинтересованих страна;
- проширење састава Комисије KS G045 укључивањем представника организација потрошача и других заинтересованих страна;
- активније учешће Комисије KS G045 у раду релевантних европских и/или међународних техничких комитета;
- промовисање примене српских стандарда и сродних докумената из области рада Комисије KS G045.

4.2 Стратегије за остваривање циљева Комисије

Стратегије Комисије KS G045 за постизање дефинисаних циљева јесу следеће:

- праћење рада релевантних техничких комитета (CEN/TC 108, CEN/TC 208, CEN/TC 218, CEN/SS N06 и ISO/TC 045) и адекватно планирање преузимања европских и/или међународних стандарда;
- ревидирање текстова повучених националних стандарда објављених на српском језику у складу са новим издањима европских или међународних стандарда како би се одржао или повећао број објављених националних стандарда насталих преузимањем европских и/или међународних стандарда на српском језику;
- редовно преиспитивање изворних националних стандарда и адекватно планирање договорених ревизија, измена и исправки тих стандарда;
- периодично преиспитивање састава Комисије KS G045 да би се проверила равномерна заступљеност свих потенцијално заинтересованих страна;
- обука чланова Комисије KS G045 у вези са учешћем у раду релевантних европских и/или међународних техничких комитета;

³⁾ *Интерна правила стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената (ИПС 1:2012);
Интерна правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде (ИПС 2:2013).*

- упознавање чланова Комисије KS G045 са ревидираним интерним правилима Института;
- сарадња са другим комисијама Института реализује се и проширије према потребама реализације појединих пројеката/стандарда. До сада је успешна сарадња остварена са комисијама: KS G138, *Цеви, фитинзи и вентили од пластичних маса за транспорт флуида*, и KS G061, *Пластичне масе*.

4.3 Аспекти заштите животне средине

У Европи тренутно веома значајан предмет истраживања представља микробиолошка деградација гуме. Валидацијом тих истраживања биће неопходна ревизија постојећих стандарда. Успостављање стандарда (Work item 00208007) који се бави овим питањем највероватније ће трајати дуже од других стандарда који се тренутно припремају. У Европском комитету за стандардизацију (CEN) постављају се питања која произлазе из Директиве за грађевинске производе, на тему (i) производа од гуме у контакту са водом за пиће и њихових потенцијалних ефеката на воду и (ii) реаговања на ватру. Ова питања, као и начин на који су она била обрађена у постојећим стандардима, могу да утичу на динамику доношења или садржај будућих стандарда.

Примена гумених црева у неким случајевима може бити потенцијално опасна и негативно утицати на здравље и безбедност корисника, као и на животну средину, тако да ови производи морају испуњавати све захтеве из стандарда.

5 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

- Недовољно придавање значаја раду чланова Комисије за стандарде и њихова оптерећеност текућим пословима у матичним организацијама које су их делегирале, што може довести до недовољног учешћа чланова Комисије на седницама;
- неблаговремено достављање иницијалних превода европских и/или међународних стандарда чије је преузимање планирано, или планираних иницијалних текстова изворних српских стандарда;
- недостатак основних ресурса за извођење потребних обука за чланове комисија Института.

6 План активности

Активности Комисије KS G045 у наредних пет година треба ускладити са годишњим плановима рада и спровести следеће:

- покренути ревизију изворних стандарда (одредити датуме преиспитивања) за 2014. годину и, ако је потребно, почети ревизију или извршити потребне модификације када се промени технологија производње гуме и производа од гуме;
- покренути усвајање стандарда на српском језику у случајевима када су ти стандарди већ усвојени методом проглашавања или прештампавања, као и пратити рад техничких комитета CEN/TC 108, CEN/TC 208, CEN/TC 218, CEN/SS N06 и ISO/TC 45;
- наставити са усвајањем стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, као и са преиспитивањем стандарда за претходне године и, ако је потребно, почети

ревизију или извршити потребне модификације када се промени технологија производње гуме и производа од гуме.

7 Корисни линкови за све наведене активности

Ради информисања постојећих или будућих чланова Комисије препоручује се коришћење следећих линкова:

ИСС/KS G045

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=173

CEN/TC 208

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6189&title=Elastomeric%20seals%20for%20joints%20in%20pipework%20and%20pipelines>

CEN/TC 218

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6199&title=Rubber%20and%20plastics%20hoses%20and%20hose%20assemblies>

CEN/SS N06

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=409539&title=Rubber>